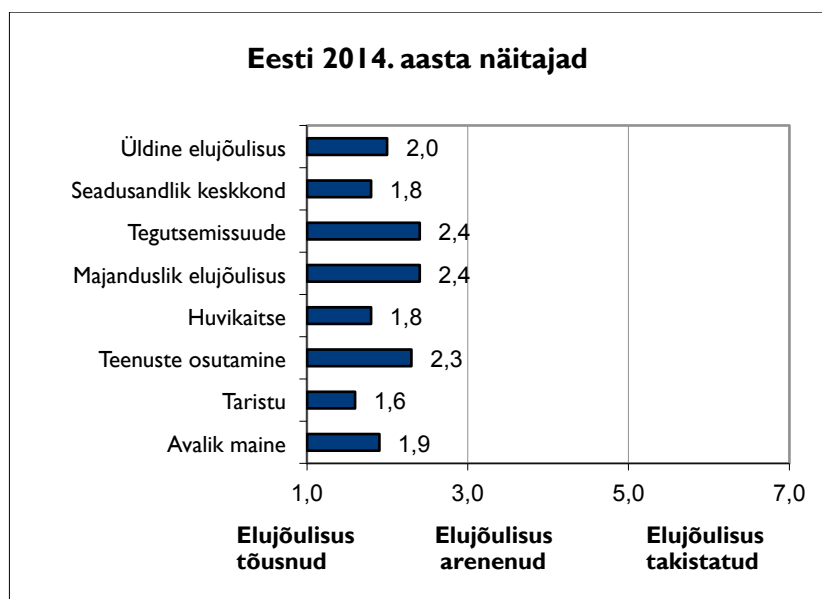
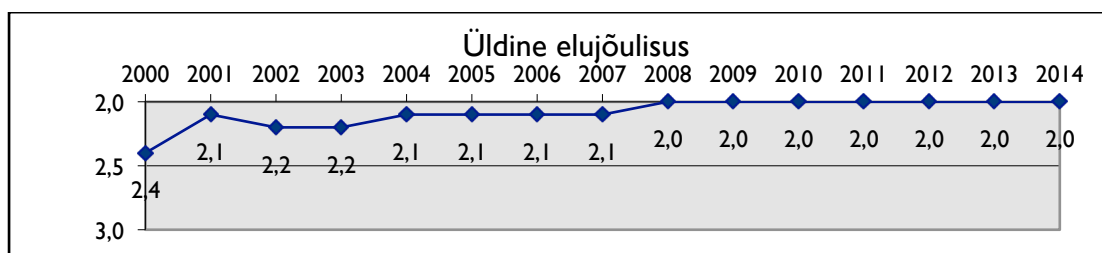


# 2014 VABAÜHENDUSTE ELUJÕULISUSE INDEKS – EESTI

Juuni 2015



## ÜLDINE ELUJÕULISUS: 2,0



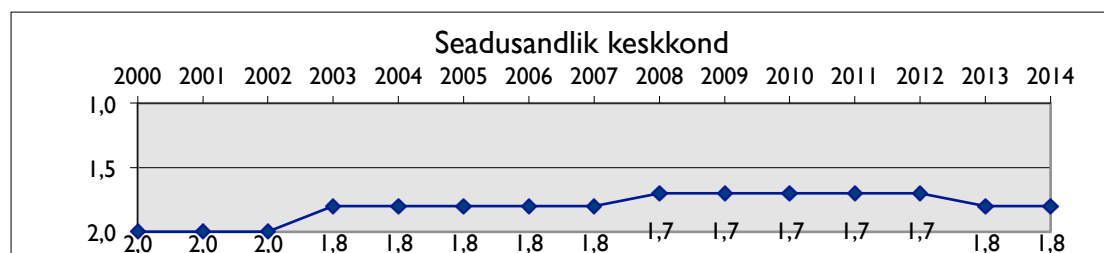
2014. aastal said kodanikuühiskonnale parajaks proovikiviks avalikud arutelud põhiõiguste ning demokraatia olemusest. Sooneutraalse kooseluseaduse kirglik debatt mobiliseeris nii pooldajaid kui ka vastaseid, kuni seadus oktoobris heaks kiideti. Puuetega inimeste organisatsioonid seadsid küsimuse alla valitsuse töövõimereformiplaani, kritiseerisid seda konsultatsioonidel, protestisid parlamendi ees, esitasid petitsiooni ning pöördusid viimases hädas ka presidendi poole. Hoolimata pingutustest kiitis Riigikogu reformiplaani heaks. Mitmed puuetega inimeste eest seisjad seadsid aga oma kandidatuuri üles parlamendivalimistel, et proovida muutust avaliku võimu kaudu, kui see pole kodanikuühiskonnas võimalik.

Vabaihenduste tegutsemiseks on õiguslik keskkond jätkuvalt soodne, kodanikuühiskonna arengut toetav taristu toimib ning vabaihendustel on küllaltki hea maine oma huvide eest

seismiseks. Hoolimata sellest nentis Kodanikuühiskonna Uurimis- ja Arenduskeskus (KUAK) oma 2014. aasta lõpus valminud uuringuraportis, et viimaste kümnendite kiire areng on asendunud paigalseisuga, mõneti isegi tagasimeinuga. Sotsiaalseid muutusi veavad tihti mitteformaalsed võrgustikud, kui formaalsetel organisatsioonidel on samal ajal raskusi toetajate leidmise ning kogukondade kaasamisega.

Mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris oli 2014. aasta lõpus 31 477 organisatsiooni.

## ÕIGUSLIK KESKKOND: 1,8



Vabaühenduste tegevust reguleerivas õiguskeskkonnas leidsid 2014. aastal lahenduse mõned pikka aega arutatud maksuteemad.

Mittetulundusühingute ja sihtasutuse registreerimine on lihtne ja kiire ning registriga saab suhelda elektrooniliselt. Seadus annab organisatsioonidele ette küllaltki selged sisemise juhtimise ja aruandluse nõuded ning kirjeldab, kuidas ühineda või tegevus lõpetada. Vabaühendusi ei takista miski olemast kriitiline ning rääkida probleemidest tagakiusamise hirmuta.

Maksupettuste vähendamise eesmärgil jõuti mitme seadusemuudatuseni, mis veidi ka vabaühendusi mõjutavad: kohustus registreerida töötajad ja nõue registreerida 1000 eurost suuremad käibemaksustatud tehingud. Hästikorraldatud rahaasjadega vabaühenduste jaoks need nõuded tegevuses piiranguid ei sea, küll aga võivad tekitada segadust või lisakoormust väikesemates ning vähemal määral korraldatud organisatsioonides.

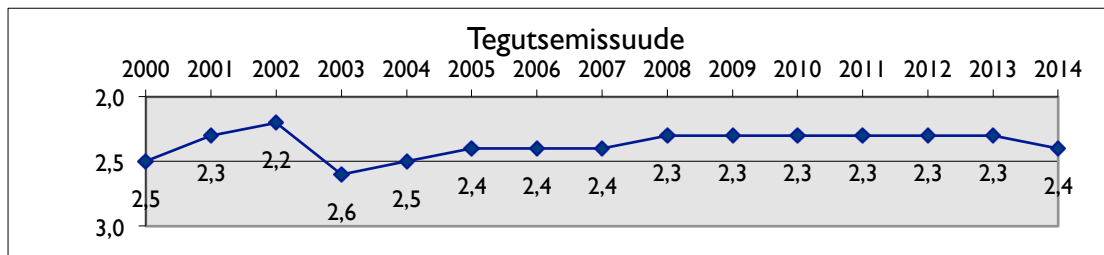
Avalikes huvides tegutsevad ühingud saavad taotleda enda kandmist tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute ja sihtasutuste nimekirja, mille liikmetele annetades on eraisikutel võimalik kuni viis protsenti oma maksustatavast tulust maha arvata, juriidilised isikud saavad arvata maha kuni 10% eelmise aasta kasumist või 3% sama aasta tööjõukuludest.

Soodustust reguleerivat sätet tulumaksuseaduses muudeti pärast aastepikkuseid vaidlusi. Veidi lihtsamaks said heategevusliku staatuse saamise ning aruandluse nõuded – taotluste menetlemisse on nüüd kaasatud vähem asutusi, valitsuse asemel teeb lõpliku otsuse Maksu- ja Tolliamet, vormid on lihtsamad ning kogu protsess kiirem. Sõna “heategevuslik” sai uue definitsiooni ning tähendab nüüd toodete ja teenuste pakkumist peamiselt tasuta või muul tulu mittetaotleval viisil, mis võib olla küll diskrimineeriv tasulisi teenuseid pakkuvate vabaühenduste suhtes. Teiseks sõnastati selgem definitsioon maksusoodustustega stipendiumitele, mida varasemalt kasutati alternatiivina palga maksmisele. Vabatahtlikega seotud kulud ning varade üleandmine teisele juriidilisele isikule on uue redaktsiooni järgi üheselt maksuvabad.

Vabaühendused võivad teenida tulu ning konkureerida hangetes, kuigi seaduse järgi on senini pakkuja valikul olulisim kriteerium pakkumise hind, mistõttu on väiksematel ja kliendisõbraliku lähenemisega vabaühendustel keeruline lepingutele võistelda. Sotsiaalsete ettevõtete tegevust reguleeriv õigusraam on samuti jätkuvalt õbluke.

Tasuta nõu pakuvad vabaühendustele maakondlikud arenduskeskused, oma liikmeid ja võrgustikke toetavad õigusküsimustes katusorganisatsioonid.

## ORGANISATSIOONIDE TEGUTSEMISVÕIME: 2,4



Vabaühendused tulevad toime vahetutele probleemidele reageerimisel, kuid enamikul puudub pikaajaline strateegia sotsiaalseteks muutusteks, stabiilsete ning hea kvaliteediga teenuste pakkumiseks või oma liikmete ja sidusrühmade jõuliseks esindamiseks poliitikakujundamises. Ootused vabakonnale pigem kasvavad ning kõik vabaühendused ei suuda neile vastata.

Iga viie aasta järel viib Kodanikuühiskonna Uurimis- ja Arenduskeskus läbi laiapõhjalise uuringu kodanikuühenduste seas. Viimastine, 2014. aasta lõpus valminu, sedastab muuhulgas lõhet vabaühenduste suutlikkuses. Pealinnas tegutsevad ühingud on professionaalsemad ja enam avatud kasvamisele ning võrgustumisele kui organisatsioonid mujal Eestis. Avalikkust ning oma liikmeid kaasama on altimad nooremad organisatsioonid, kuid mida rohkem eluaastaid, seda vähem on ühingul avatust.

Uuringu järgi on Eesti vabaühendustel keskmiselt vaid viisteist liiget, mis on märkimisväärne langus võrreldes viie aasta taguse kahekümnega. Majandusaasta aruandeist selgub, et viiendikul Eesti vabaühendusist on vaid kaks liiget. Liikmete arvu kahanemise üheks põhjusteks on tõenäoliselt ad hoc osalemisvõimaluste eelistamine formaalsele organisatsiooni tööle pühendumisele. Lihtsam on olla vabatahtlikuks, annetada ja osaleda aktsioonidel liikmeks astumata. Uurijad aga hoiatavad, et vabaühendused on muutumas aina isoleeritumaks, mistõttu seovad nad ka oma tegevust ühiskonnas toimuvaga vähem.

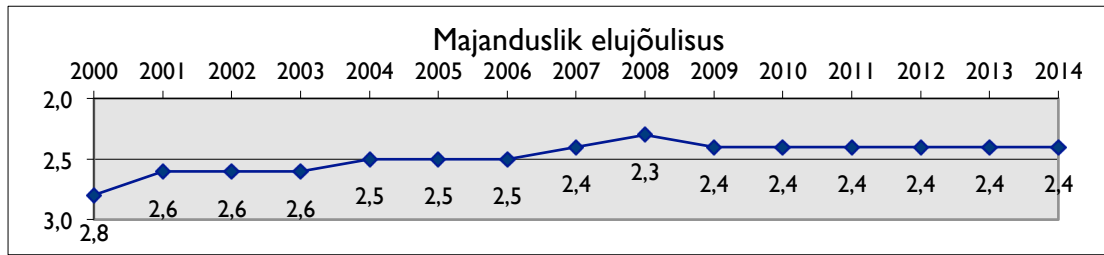
Kui institutsionaliseeritud osalemist jääb vähemaks, siis mitteformaalseid võrgustikke ning kogukonnaliikumist on näha rohkem. Mõned organisatsioonid on osanud selle enda kasuks tööle panna ning kaasavadki pelgalt liikmete asemel võrgustikke ja kogukondi laiemalt. Näiteks korraldavad nad avalikke väitlusi, loovad võrgustikke sotsiaalmeedias või otsivad paindlikumaid ja avatumaid liikmelisuse vorme. Vabatahtlike kaasatakse läbimõeldult, kuid tihti ühekordseteks sündmusteks.

Suurem osa organisatsioonidest on oma missiooni sõnastanud ning koostanud ka strateegiad, paljud ei oska aga strateegiat ja tegevuskava ühildada ning teevad valikuid sõltuvalt rahastusvõimalustest. Nõustajad on märganud, et teisalt on vabaühendused saanud oskuslikumaks info kogumise ning võrgustike enda heaks tööle panemisega.

Suurematel vabaühendustel on paigas juhtimisstruktuurid ning jagatud ülesanded tegevmeeskonna ja juhtorganite vahel. Väiksemad organisatsioonid sõltuvad liikmetest ja vabatahtlikest ning otsustamine on tihti juhikeskne. Vaid 21 protsendil vabaühendustest on palgalised töötajad ning seegi number on viimast kümnet aastat vaadates vähenemas. Professionaalsetel organisatsioonidel on töötajatega lepingud, ametijuhendid, palgalehed ja personalipoliitika, kuigi paljud töökohad on siiski jätkuvalt projektipõhised.

Vabaühendused kasutavad tänapäevast tehnikat, arvuteid (66%) ja internetti (67%). Iga kümnes vabaühendus kurdab, et tehniliste vahendite puudumine takistab missiooni elluviimist.

## MAJANDUSLIK ELUJÕULISUS: 2,4



22% KUAKi uuringule vastanud vabaühendustest viitas, et võrreldes 2013. aastaga on nende eelarve vähenenud, kasvu raporteeris 12% vastanutest. Kuigi rahastusallikate mitmekesistamise vajadusest on räägitud aastaid, on kolm või enam sissetulekuallikat vaid 38% vabaühendustest. Suurem osa sissetulekust saadakse kohalikest fondidest või kohalikult omavalitsuselt. Mõni organisatsioon on omatulu suurendanud, pakkudes teenuseid või otsides teenimiseks muid võimalusi. Siiski pole kõik tulnud toime rahastusmudeli kohandamisega, kuigi traditsioonilised finantseerimisallikad on vähenenud ning ka avalikkus ootab kodanikuühiskonnalt suuremat rahalist sõltumatust.

Vabaühendused on tunnetanud rahastusvõimaluste vähenemist pideva trendina alates majanduslangusest ning paljud sõltuvadki liikmemaksudest või vaid ühest allikast. KUAKi uuring kirjeldab, et nagu viimasel kümnel, nii langes riigipoolne rahastamine ka 2014. aastal. Kohalikud omavalitsused võimaldavad oma piirkonna seltsidele ja ühingutele nii projekti- kui ka tegevustoetust, ei soosi tihti aga innovatsiooni lahendustes ega toeta neid, kel pole ette näidata pikaajalist kogemust.

Viimastel aastatel kodanikuühiskonda märkimisväärses ulatuses toetanud EMP/Norra toetused ning Eesti-Šveitsi koostööprogramm korraldasid 2014. aastal viimased taotlusvoorud ning hakkasid hindamisele keskenduma. Kodanikuühiskonna Sihtkapitali (KÜSK) eelarve on püsinud aastaid samal tasemel (2,48 miljonit eurot).

Ühisrahastusportaal Hooandja kogub tuntuist ja kasvas ka 2014. aastal. Jää-ämbri väljakutse eesmärgiga koguda raha ALS haigete heaks ja vähihaigete laste keskuse loomiseks korraldatud Pardiralli töid annetama inimesi, kes polnud kunagi varem sotsiaalse eesmärgiga rahakogumises osalenud. Avalikkuse silmis paistab annetamise maine paranevat, kuigi statistika näitab, et 2014. aastal annetati veidi vähem (16.6 miljonit eurot) kui aasta varem (17.2 miljonit eurot).

Vabaühenduste liit EMSL levitas annetuste kogumise head tava. Aasta jooksul kinnitasid läbiräägitud põhimõtete järgimist u 60 organisatsiooni ning näitasid seda avalikult ka oma veebilehel. Siiski suudavad veel vähesed mobiliseerida vahendite kogumisel oma liikmeid või kujundada strateegiaid rohkemate toetajate leidmiseks.

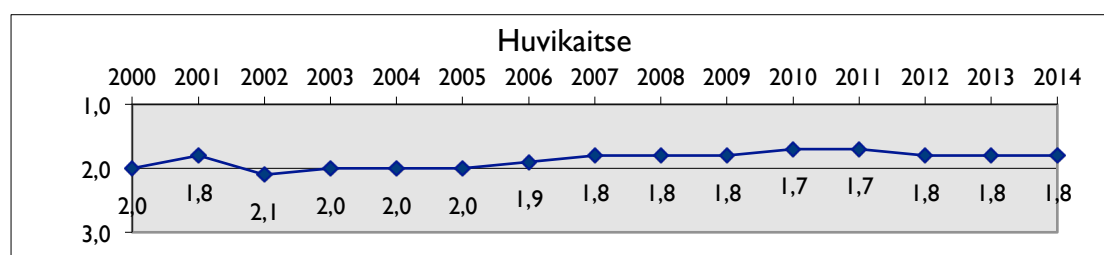
Investorid ja ettevõtted on koostööle vabaühendustega avatumad, suurendanud oma annetusi või siis loonud tingimusi heategevuseks oma veebilehtedel. Heateo Sihtasutus tutvustas 2014. aastal ühiskondliku mõju võlakirjade ideed (Suurbritanniast toodud mudel, kus ühiskondlikku probleemi lahendab vabaühendus, rahastab äriettevõtte ja toetab avalik sektor, kes hea tulemuse korral maksab tehtud kulud koos intressidega ettevõtjale tagasi), võitis Arengufondi ideedekonkursi ning on leidnud ka ettevõtjaid, kes on sellistest investeringutest huvitatud. Arutelud alternatiivsete rahastusallikate üle on ärgitanud mõtlema, kuidas leida raha kogukondades oluliste teenuste kulude katmiseks.

Vabaühendustelt ostavad teenuseid nii riik kui ka kohalikud omavalitsused, kuigi hankeprotsessid ning valiku aluseks olevad kriteeriumid ei soosi kodanikualgatust teenuste pakkumisel. Ka kodanikuühenduste riigieelarvelise rahastamise juhendmaterjal ei kirjelda piisavalt häid praktikaid

teenuste rahastamisel ning vabaihendused kurdavad, et juhust pole ka projekti- ning tegevustoetuste osas täielikult järgitud. Sotsiaalsed ettevõtted on aga kasvamas stabiilemaks ning teenivad keskmiselt kaks kolmandikku oma sissetulekutest teenustest, toodetest või varade rendist. Liikmesorganisatsioonid koguvad liikmemaksu, mis 26% vabaihenduste jaoks on ka tähtsaimaks sissetulekuallikaks.

Palgaliste töötajate ning stabiile eelarvega vabaihenduste finantsjuhtimine on paigas ja läbipaistev ning majandusaasta aruanded avalikud. Suuremad mittetulundusühingud ja sihtasutused tellivad sõltumatuid auditeid. Ka avalikkus ja meedia ootavad vabaihendustelt läbipaistvust ning väljendavad pahameelt, kui rahastusallikaid ei avalikustata.

## EESTKOSTE: 1,8



Riigikogus 2002. aastal heaks kiidetud Eesti kodanikuühiskonna arengukontseptsioon pakub institutsionaliseeritud suhtluskanali valitsuse ja vabakonna vahel, kuigi omad koostööpraktikad on aastatega kujunenud igas valitsemisalas. Eesti on liitunud Avatud Valitsemise Partnerluse (AVP) võrgustikuga ning 2014. aastal jõudis AVP mudel e-Riigi Akadeemia eestvedamisel ka kohalikesse omavalitsustesse. Enamasti sõltuvad koostööstrateegiad konkreetsetest organisatsioonidest, ametnike tahtest või oskustest kogukondi otsustamiseks kaasata. Mitmed linnad ja vallad kutsuvad kohalikke elanikke osalema kaasava eelarve protsessides, mille mõjul on naabruskonnad õppimas oma vajaduste ja huvide väljendamist.

2014. aastal jätkus Euroopa Liidu tõukefondide kavandamine. Mõni vabaihendus suutis osaleda tähenduslikult, teised aga kurtsid, et konsultatsioonid ei olnud alternatiivide arutamiseks avatud ning kaasamine tervikuna oli kunstlik või läbipaistmatu.

Aasta varem toimunud Rahvakogu ettepanekutest sündis 2014. aastaks petitsiooniõigus – parlament on kohustatud arutama ja vastama enam kui 1000 allkirja kogunud kollektiivsetele pöördumistele. Aasta lõpuks oli parlamendile esitatud kuus petitsiooni.

Vabaihendused moodustavad teemapõhiseid koalitsioone ning viivad läbi huvikaitsekampaniaid. Näiteks kooseluseaduse eelnõu tõi tänavatele, riigikogulastele kirjutama ning tava- ja sotsiaalmeedias teravalt meelt avaldama nii seaduse pooldajad kui ka vastased.

Puuetega inimeste organisatsioonid olid vastu valitsuse töövõimereformi plaanile, põhjendades, et see ei tegele piisavalt peamiste probleemidega tööhõives. Nad nõudsid reformi peatamist, et rääkida läbi terviklikumad lahendused. Vabaihendused ei suutnud küll reformiplaani peatada, kuid nende kampania tõi puuetega inimeste ja konkreetsemat tööhõivega seotud probleemid ühiskonnas pildile.

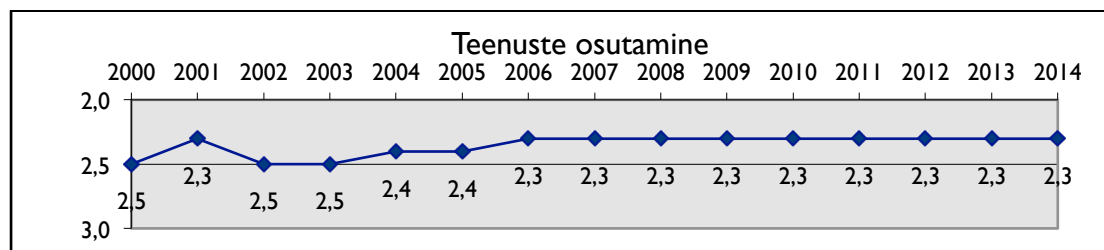
Lisaks toimib võrgustikke ja koostöökogusid näiteks vabatahtlikkuse, sotsiaalse innovatsiooni ja kodanikuhariduse teemadel. 2014. aastal osalesid paljud vabaihendused ka kodanikuühiskonna arengukava 2015-2020 koostamises.

Avatud Valitsemise Partnerluse formaat ning EKAKi elluviimiseks kokku kutsutud valitsuse ja ja kodanikeühenduste esindajate ühiskomisjon pakuvad platvormi koostööks kodanikuühiskonna

õigusliku ning regulatiivse raamistiku osas. Ühiskomisjon tutvustas võimalust komisjoni poole pöördumiseks, kui avalik võim või vabäühendused leiavad, et koostöö teine pool on EKAKi põhimõtete vastu eksinud. Aasta lõpuks ei olnud komisjonini jõudnud siiski ühtki ettepanekut ega kaebust.

Vabäühenduste kasvav professionaalsus huvikaitses ning aktiivsem osalemine poliitikakujundamises on viinud aruteluni lobireeglite kehtestamisest, esialgu eneseregulatsioonina.

## TEENUSTE OSUTAMINE: 2,3



Uuringutulemused näitavad, et kohalikud omavalitsused teevad vabäühendustega varasemast märksa vähem koostööd. Samas ei saa öelda, et huvi koostööks vähemalt vabäühendustes pole: omavahel tehakse koostööd teenuste kvaliteedi parandamiseks, näiteks sotsiaalse innovatsiooni võrgustikus või arenguprogrammis professionaalsete vabatahtlike kaasamiseks teenuste osutamisel või sotsiaalse ettevõtluse huvikaitses.

2014. aastal tutvustas Heateo Sihtasutus uut programmi avalike teenuste (ümber)disainimiseks, ning kaheksa teenust eri valdkondades, nt lastehoid, inimkaubanduse tõkestamine, puuetega inimesed, said tõhusamad ja kliendisõbralikumad. Kõike seda tehti dialoogis avaliku võimuga.

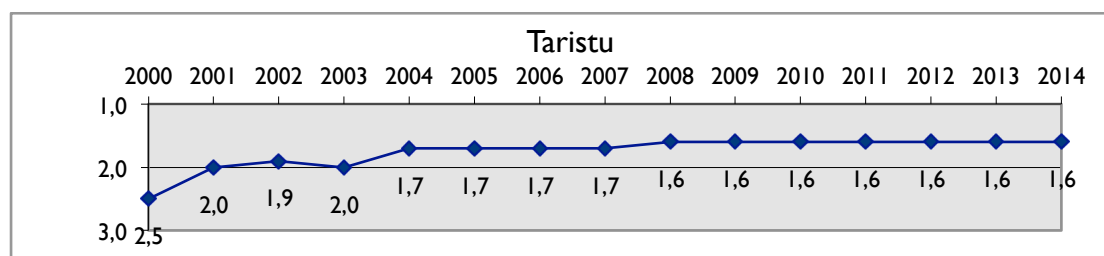
Vabäühendused pakuvad teenuseid peamiselt sotsiaal-, haridus- ja tervishoiuvaldkonnas, viimastel aastatel on avalik sektor delegeeritavate teenuste spektrit laiendanud, otsides partnereid ka näiteks pereteenuste arendamiseks ning investeerides kriminaalpreventsiooni ja koolikiusamise vastu võitlemise katseprogrammidesse.

Kohalikud omavalitsused ei mõista tihti lisaväärtust, mida vabäühendused teenuseid pakkudes ja nende üle järelevalvet tehes pakuvad. Haldusreform ei olnud aasta lõpus veel valitsuse tegevusprogrammis, aga kuna enamik omavalitsusi on vähem kui 5000 elanikuga, on neil ka küllaltki väikesed kliendirühmad uute teenuste arendamiseks. Eelistatakse pakkuda teenuseid ise või võtta vabäühenduse töötaja oma palgale selmet alustada keerulisi hankeprotsesse.

Üldiselt arvestavad vabäühendused kaupade ja teenuste arendamisel sihtrühmade ja kogukondade vajadustega. Koolitusi, ekspertanalüüse ning ruumide renti pakutakse nii avalikule võimule kui ka vabäühendustele.

Kodanikuühiskonna Sihtkapital on toetanud vabäühenduste teenuste pakkumise võimekuse kasvu, muuhulgas äriplaanide koostamist, turundamist ja hinnastamist. Enamasti oodatakse vabäühendustelt aga teenuste pakkumist turuhinnast odavamalt ning vabäühendused kurdavad, et kohalike omavalitsustega on keeruline hindu läbi rääkida.

## TARISTU: 1,6



Suuremaid muutusi kodanikuühiskonda toetavas taristus 2014. aastal ei toimunud. Nõustamist ja tuge saab jätkuvalt riigieelarvest rahastatud maakondlikes arenduskeskustes, kus konsultandid pakuvad tasuta infot, koolitusi ning tehnilist abi, arvestades piirkonna vabähenduste vajadustega. Konsultandid on aina enam seotud Kodanikuühiskonna Sihtkapitaliga (KÜSK), mis kasvatab vabähenduste võimekust rahastust ning mentorlust kombineerides.

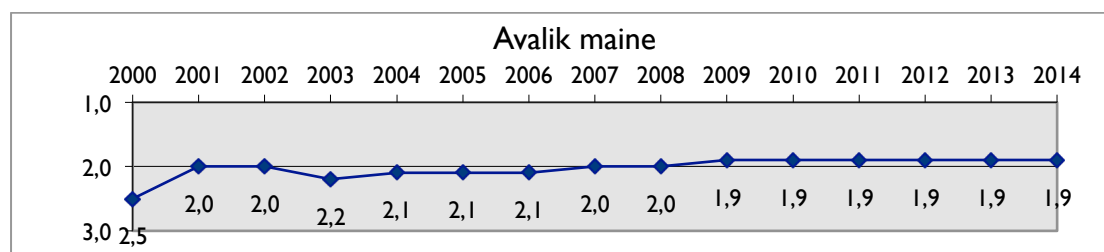
Kodanikuühiskonna Sihtkapitali eelarve on 2,48 miljonit eurot, millest toetatakse ka uudeid lahendusi, rahvusvahelist koostööd kodanikuühiskonna tugevdamiseks ning kogukonnaprojekte. Teist aastat järjest on KÜSK korraldanud arenguhüppe vooru, mille raames saab iga organisatsioon küsida toetust just enda arenguplaani elluviimiseks, kui on hinnanud võimekust ning plaaninud tegevusi pikemaajaliseks arenguks. KÜSK peab avalikke arutelusid rahastamise prioriteetide üle edaspidi ning ka teised fondid ning toetusprogrammid on hakanud otsima rahastamisel kaasavamaid meetodeid. Avatud Eesti Fond toetab jätkuvalt kodanikuühiskonna arengut, kuid on enam keskendunud oma programmide elluviimisele kui toetuste väljaandmisele. Kokkuvõttes on vabähendustel vähem alternatiivseid rahastusallikaid.

Pea pool Eesti vabähendustest kuulub katusorganisatsiooni ning 10% osaleb rahvusvahelistes võrgustikes. Katusorganisatsioonid vahendavad oma liikmetele infot, koolitavad neid ning kaasavad aruteludesse ja üritustele ka inimesi väljaspool liikmeskonda ja vabatahtlikke. Suurematel, nagu näiteks EMSL, on läbimõeldud liikmeprogrammid ning nad algatavad arutelusid nende sidusrühmadele olulistel teemadel; suuremad võrgustikud valmistavad ette poliitilisi manifeste valimisteks ja poliitiliste parteide kõnetamiseks.

Lisaks regulaarsetele koolitustele korraldatakse vabähendustele pikemaajalisi arenguprogramme, kus katsetatakse uuemaid meetodeid. Sellisteks on näiteks Action Learning või vabatahtlike kaasamise nõustamine, videote valmistamine või teenusedisain. 2014. aastal valmis ka paar uut käsiraamatut – kaasamisest ja organisatsiooni arendamisest. Kasvav professionaalne osa sektorist vajab juhtimiskoolitusi.

Uuringute järgi teevad vabähendused vähe koostööd nii omavahel kui ka teiste sektoritega. Suurele osale on jätkuvalt põhipartneriks kohalikud omavalitsused, paljudel on pikaajalised suhted meediaga. Näiteks Väitlusselts pakub avaliku debati raamistikku ning korraldab avalikke väitlusi, suuremad organisatsioonid on oma teemadega ajakirjanikele kontaktiks.

## AVALIK MAINE: 1,9



Meedia jaoks on vabäühendused oluliseks infoallikaks, kes peegeldavad kogukonna mõtteid, annavad ekspertarvamusi ja põrgatavad usaldusväärset tagasisidet poliitikale. Olulist sisendit annavad vabäühendused arutellu inimõiguste, kogukonna kaasamise, keskkonnakaitse jt teemadel. Meediakajastused kodanikuühiskonnast on valdavalt positiivsed ning kodanikuaktivistid tõsiseltvõetavad aramusliidrid. Ebaselge on aga jätkuvalt, kuivõrd arusaadav on suurema osa ühiskonna jaoks vabäühenduste tegevus ja kodanikualgatuse mõju. Näiteks 2013. aasta eurobaromeeter peegeldas Eesti inimeste hoiakuid demokraatliku osaluse suhtes positiivselt, kuid 26% vastanutest ei osanud öelda, kuivõrd vabäühendused nende huvisid esindavad.

Kodanikuühiskonna ning kodanikuaktiivsuse mainet tõstavad avatud avalikud üritused nagu Arvamusfestival, Teeme ära! talgupäev ning kohalikud aktsioonid. Teistkordselt toimunud Arvamusfestivalil osales 4000 inimest, mis on kaks korda enam aasta varemast, ning festival pälvis jätkuvalt nii meedia kui ka poliitikute huvi. Vabäühendused korraldasid arutelusid neile olulistel teemadel nagu näiteks sotsiaalne kaasatus ja integratsioon, haridus, inimõigused ning sotsiaalne innovatsioon. Enam kui 45 000 inimest osales Teeme ära! talgupäeval ning novembri lõpus tähistatava kodanikupäeva ümber on traditsiooniks kujunemas üle terve Eesti vabäühenduste üritustega sisustatud Ühisnädal.

Annetuskeskkonnad ning rahastajad julgustavad vabäühendusi endast ja oma mõjust rohkem kõnelema, organisatsioonid kasutavad inimesteni jõudmiseks ning kampaaniate korras kogukonna kaasamiseks üha enam sotsiaalmeediat. Traditsioonilised avalikud suhted ja strateegiline kommunikatsioon on vähematel organisatsioonidel, küll aga on suurematel kujunenud head suhted ajakirjanikega.

Vabäühenduste eetikakoodeks kiideti heaks 2002. aastal. Aastaruanded on registrist väikese tasu eest allalaetavad, kuid paljud avalikustavad need ka oma veebilehel.



Vabäühenduste elujöulisuse indeks (The Civil Society Organization Sustainability Index – CSOSI) on analüüsivahend, millega on 29 Kesk- ja Ida-Euroopa ning Euraasia riigi vabakonna arengut mõõdetud juba üle viieteist aasta. Indeks vaatleb kodanikuühiskonda soodustavat keskkonda, hinnates täpsemalt vabäühenduste seadusandlikku keskkonda, tegutsemissuudet, majanduslikku elujöulisust, huvikaitset, teenuste osutamist, taristut ja avalikku mainet. Iga kategooriat mõõdetakse seitsmesel skaalal, kus 1 tähistab väga kõrget ja 7 madalaimat arengutaset. Indeksi on välja töötanud USA Arengukoostöö Agentuur koostöös kohalike organisatsioonidega igas riigis.

Lisainfoks võta ühendust vabäühenduste liiduga EMSL aadressil [info@ngo.ee](mailto:info@ngo.ee).

2013. aasta Kesk- ja Ida-Euroopa ning Euraasia vabäühenduste elujöulisuse indeksi ingliskeelse versiooni leiad aadressilt <http://www.usaid.gov/europe-eurasia-civil-society>